

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו בסעודה שלישית פרשת שמיני תשפ"א לפ"ק

בעיר פאלם ספרינגס

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון אלף ר"ב

שמיעתה ע"כ. והנה איתא בגמרא (בבא קמא פז.) אמר רב יוסף מריש הוה אמינא מאן דאמר הלכה כרבי יהודה דאמר סומא פטור מן המצות קא עבדינא יומא טבא לרבנן, מאי טעמא, דלא מפקדינא וקא עבדינא מצות, והשתא דשמעית להא דרבי חנינא, דאמר רבי חנינא גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, מאן דאמר לי אין הלכה כרבי יהודה עבדינא יומא טבא לרבנן, מאי טעמא, דכי מפקדינא אית לי אגרא טפי ע"כ.

ולכן כאשר ישראל השיגו אז התורה מעצמן, עלה בדעתם שעדיפא אינו מצווה ועושה ממצווה ועושה, שזה מראה גדול אהבתם לה', שעושים גם בלי ההכרח של ציווי, ולא רצו להיות מצווין ועומדין. אמנם ה' כפה עליהם הר כגיגית לקבלה, להורות להם כי גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה.

ויש להוסיף עוד, כי גם ישראל כוונו להלכה דגדול המצווה ועושה, ואף על פי כן רצו להיות אינו מצווה ועושה, והוא דמבואר בריטב"א ונימוקי יוסף (קידושין לא.) דטעם דמצווה ועושה עדיף, כי מי שאינו מצווה אין היצר הרע מתגבר עליו למונעו מן המצוות, לא כן מצווה ועושה יצרו של אדם מתגבר עליו, ולכן מקבל אגרא טפי ע"כ. אמנם איתא במדרש (שהש"ר א-טו) שבשעת מתן תורה נעקר יצר הרע מלבם ע"כ. וכיון שאין להם יצר הרע, הרי אינו מצווה ועושה עדיף טפי, ועל כן רצו להשאר בבחינת אינו מצווה ועושה.

אך אף על פי כן כפה ה' עליהם הר כגיגית לקבל התורה, כדי להיות מצווה ועומדים. וטעמו, כי יש עוד סיבה בחשיבות מצווה ועומד. כי אם האדם עושה מצווה לה' מצד ששכלו משיג הענין וטעמו ופנימיותו, הרי האדם ושכלו מוגבלים, ועושה רק כעומק השגתו. אבל לאמיתו מצות ה' אין להם סוף וחקר בפנימיותם, ולתבונתו אין מספר, ועל כל קוץ וקוץ יש תלין של טעמים נגלים ונסתרים, שאין בחומר שכל האדם להשיגם, ורק כאשר

ויקחו בני אהרן נדב ואביהוא וגו', ויקריבו לפני ה' אש זרה אשר לא צוה אותם (י-א). ומשמעות הכתוב שלא עשו בזה איסור, אלא דבר שלא נצטוו, אבל המעשה היה כהוגן. ויש להבין אם כן למה נענשו כל כך, ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם. ובגמרא (עירובין סג.) שהורו הלכה בפני משה רבן.

ובמדרש (ויק"ר כ"י) איתא, דבמתן תורה כתיב על נדב ואביהוא, ואל אצילי בני ישראל לא שלח ידו, ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו (שמות כד-יא). מכלל שהיו ראויין לשליחות יד על מה שאכלו ושתו וזנו עיניהם מן השכינה מתוך לב גס של מאכל ומשתה, ולא רצה ה' לערבב שמחת התורה והמתין להם עד יום זה ע"כ. וכבר הקשו על זה מה יום מיומים, ועוד שהרי גם יום זה היה שמחת לבו, והיה לו להמתין עוד. – וגם עצם הענין קשה להבין, שנדב ואביהוא יסתכלו בשכינה בלב גס מתוך אכילה ושתייה, ואיך יתכן לומר כן על אנשים שאמר משה לאהרן שהם גדולים ממני וממך.

*

ונראה דאיתא בגמרא (שבת פח.) ויתיצבו בתחתית הר (שמות יט-ז), מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם. וכתבו התוספות ואף על פי שכבר הקדימו נעשה לנשמע, שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה שיצאתה נשמתן ע"כ.

אמנם יש בזה עוד, כמו שכתבו לפרש (עיין באר מים חיים פ' יתרו, קדושת לוי קדושה ראשונה לפורים) מה שאומרים (בהגדה של פסח) אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דיינו. ולכאורה מהו המעלותא של קירוב הר סיני בלי נתינת התורה. אלא שבאמת כשהגיעו בני ישראל להר סיני פסקה זוהמתן (שבת קמו.), והשיגו כל התורה כולה עוד לפני קבלתה. ועל כן אמרו נעשה ונשמע (שמות כד-ז), שהקדימו עשיה לשמיעה, כי השיגו כבר התורה עוד לפני

עושהו בציווי ה', הוא עושהו כפי דעת המשלח, ואז הוי המצוה בשלימות. ולכן כפה עליהם ה' הר כגיגית לקבל התורה, להיות מצוין ועומדין, גם כאשר נעקר יצר הרע מלבם, שגם אז יש עדיפות להיות מצווה ועושה, לעשות המצוה על דעת המקום המצווהו.

ובפרט כאשר עומדים בתחלת התהוות בני ישראל לעם ה', הרי הכל תלוי ביסודן של דברים, באיזה אופן מתחילים. וכעין שאמרו (שבת קל). כל מצוה שקבלו עליהם בשמחה עדיין עושין אותה בשמחה וכו' ע"ש. על כן רצה ה' שתחלת קיום המצות תהא באופן היותר נעלה, בחינת מצווה ועושה, לעשותן בסילוק דעת ומחשבת האדם בהשגתו, אלא על עומק דעת נותן התורה, ועל כן כפה עליהם הר כגיגית להיות מצוין ועומדין.

אבל באמת טעו, כי חשיבות מצווה ועושה היא, מפני שכאשר עושה על דעת עצמו הוא מוגבל בכוונת המצוה לפי קוצר דעת האדם, לא כן כאשר עושהו על דעת המשלח, הרי אין חקר לתבונת ה', וכלול בו כל הכוונות של המצווה. וביום הקמת המשכן, שמחנכין עבודת המקדש לראשונה, צריכה להיות העבודה ברום המעלה, וגדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה.

ונראה כי בדבר זה שגו נדב ואביהוא גם במתן תורה, שאמר עליהם הכתוב ויחזו את האלקים ויאכלו וישתו, ואין הכוונה כפשוטו, אלא זהו על דרך שאמרו (כתובות קח): רואה אני את דברי אדמון, שלשון ראייה מורה על הבנה והשגה, שמכיר אמיתיות דבריו. ונדב ואביהוא בגודל מעלתם חשבו שהגיעו להכיר עומק טעמי המצות בכל עניניה, ויחזו את האלקים, הם חשבו שהבינו והשיגו עומק מצות ה'. ויאכלו וישתו, שהרגישו טעם נפלא בעבודת קונם, שהבינו פקודי ה' ישירים משמחי לב, כמו שמרגיש אדם באכילה ושתיה. ומחשבה זו היתה פגם ביום חינוך קבלת התורה, שיש להכיר כי אין חומר האדם ביכלתו להשיג עומק המכוון של מצות ה'. נועין במאור ושמם (לראש השנה) בשם הרה"ק רבי אלימלך זי"ע שזהו שאמרו (ראש השנה טז). למה תוקעין, רחמנא אמר תקעו, היינו לעשותו רק עבור ציווי ה' ע"ש.

ונראה דענין זה נשנה שוב ביום הקמת המשכן, דהנה אמרו (מגילה י): ויהי ביום השמיני (ט-א), תניא אותו היום היתה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ, כתיב הכא ויהי ביום השמיני, וכתיב התם (בראשית א-ה) ויהי ערב ויהי בקר יום אחד ע"כ. ויש לומר דאיתא ברש"י, לפי סדר לשון הפרשה היה לו לכתוב יום ראשון, כמו שכתוב בשאר הימים שני שלישי רביעי, למה כתב אחד, לפי שהיה הקב"ה יחיד בעולמו, שלא נבראו המלאכים עד יום שני (ב"ר ג-ח) ע"כ. וכנראה דביום הראשון עדיין לא היה יצר הרע בעולם, שלא נברא עד יום השני, או בעת בריאת האדם ביום הששי. ולכן היה שמחה גדולה לפניו ביום הראשון שנברא שמים וארץ, שהיה כולו טוב בלא תערובות רע, וכמאמרם (בבא בתרא טז). הוא שטן הוא יצר הרע הוא מלאך המות ע"כ.

ויתכן לומר כי גם ביום שהוריד ה' שכינתו למטה לדור בתחתונים, ונראה אליהם כבוד ה', היתה שורה אז הארה רבה של דביקות ישראל לקונם, עד שלא היה להיצר הרע שליטה על ישראל, ומעין דוגמא דלעתיד שרוח הטומאה אעביר מן הארץ. ולכן היה שמחה לפני הקב"ה כיום שנבראו בו שמים וארץ, שלא היה יצר הרע בעולם.

והנה חס ה' להמית נדב ואביהוא על הפגם שהיה בהם, ביום שמחת לבו מתן תורה, אשר סביביו נשערה מאד. אמנם כעת שנו ושגו בדבר הזה, שביום חנוכת המשכן, שצריכה שתהיה העבודה ברום המעלה בהתחלתו, והם עושים דבר אשר לא צוה ה', רק לפי הבנתם והכרתם המוגבלת, ולא כפי עומק הפנימיות של המצווה, ועבר ושנה נתעורר עליהם חרון אף ה', כי ביום חינוך צריכה שתהיה העבודה באופן היותר נעלה, וגדול המצווה ועושה, שעושה הכל לפי עומק כוונת המשלח.

והנה נדב ואביהוא ידעו כי גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה, אבל חשבו שזהו מסיבת היצר הרע

הגליון הזה נתגדב על ידי

לע"ה הר"ר יצחק ב"ר יוסף הלוי מייזליק ע"ה נפטר ה' ז' אייר תש"ע לפ"ק - ת.נ.צ.ב.ה. נתגדב ע"י חתנו הר"ר אברהם פנחס בערקאוויטש הי"ו	הרב ר' נחמן גרינצווייג שליט"א הרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים בנו החתן נתן ני"ו למז"ט	מוה"ר ר' אברהם יודא האפמאן הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים בתו למזל טוב	מוה"ר ר' שרגא צבי פישמאן הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים בנו למזל טוב	מוה"ר ר' ראובן קאליש הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים בתו למזל טוב
מוה"ר ר' שמעון ווינקלער הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים בתו למזל טוב	מוה"ר ר' שמחה ברייער הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים בתו למזל טוב	מוה"ר ר' יואל פיליפ הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים בנו למזל טוב	מוה"ר ר' ראובן לעפקאוויטש הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים בתו למזל טוב	מוה"ר ר' חיים ראובן בויער הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים בתו למזל טוב
מוה"ר ר' אשר איידליס הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו באירוסים בתו למזל טוב	מוה"ר ר' יואל אלהטן גאלדבערגער הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' ישעי' פריעדמאן הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' יוסף ישראל דייטש שליט"א הרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב	מוה"ר ר' משה שטרייכער הי"ו הרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בנו למזל טוב